

5. Grįžimas namo

„T-kit“ apie
tarptautinę
savanorišką tarnybą

5.1 Įvertinimas

Įvertimas – tai ne tik keletas klausimų pabaigoje...

Įvertimas – tai daugiau nei keletas tradicinių klausimų prieš savanoriams vykstant namo po tarptautinės savanoriškos tarnybos. Nors šis skyrius įterptas į „Grįžimą namo“, mes ginčysimės, kad įvertinimas turėtų būti neatsiejama visos tarptautinės savanoriškos tarnybos dalis ir eina koja kojon su 4.3. skyriumi „Nuolatinė savanorių globa“.

Vienas bendras visų įvertinimų dalykas yra tas, kad vertinami apsibrėžti tikslai ir žiūrima, ar juos pasiekėte, ar ne. Tarptautinėje savanoriškoje tarnyboje šie tikslai yra skirtingose srityse: darbas ir susiję rezultatai (pavyzdžiui, įgūdžių mokymasis, mokymų galimybės, projektų darymas, veiksmingumas), socialinė integracija (draugų pažinimas, linksmimasis, sutarimas su kolegomis ir t. t.), tarpkultūrinis matmuo (pavyzdžiui, žmonių pažinimas, kalbos mokymasis, patirtis šalyje) ir asmeniniai dalykai (pavyzdžiui, motyvacija, namų ilgesys, konfliktai). Galiausiai taip pat reikėtų vertinti praktinius dalykus (maistą, apgyvendinimą, susisiekimą, laisvalaikio renginius ir t. t.). Tai sritys, kurių nuolatinis vertinimas gali praversti, kad geriau anksčiau negu vėliau pagerintumėte visų įtrauktųjų savanorišką tarnybą.

Įvertinimas gali turėti daug skirtingų funkcijų ir gali būti atliekamas labai įvairiai. Pateikiame apytikrą skirtingų įvertinimo būdų apžvalgą.

Įvertinimas kodėl, o kodėl?

Įvertinimo tikslas – sužinoti, ar pasiekėte savo tikslus, tačiau paskirtis skirtinga:

- Žinomiausias įvertinimas greičiausiai yra apibendrinamasis. Tokį įvertinimą paprastai atliekame projekto pabaigoje (arba po tam tikro projekto laikotarpio) ir mėginame sudėti pasiektus rezultatus. Iš to galima spręsti apie projekto kokybę. Dėl to galima teigiamai nuspręsti dėl sertifikato išdavimo savanoriui, skirti projektui daugiau lėšų arba jį pakartoti (arba ne) ateityje. Toks įvertinimas nėra labai patogus, nes nuo jo labai daug ką priklauso.

- Formavimosi įvertinimas – priešingai: daugiau dėmesio skiriama procesui nei rezultatui. Tikslas – analizuoti, kaip sekasi projektui bei savanoriui, ir keisti įtaką jų raidai. Jis atliekamas visos tarptautinės savanoriškos tarnybos metu: pateikiamas projekto ir jame dalyvaujančių žmonių įvertinimas. Ar projektas juda, ar ką nors reikia tobulinti ateityje. Dėl savanorių jis leidžia jums nuleisti garą ir atskleisti idėjas, nusivylimus ir t. t. Tokiu įvertinimu mažiau teisiama, priešingai – sukuriama atvirumo ir globos atmosfera, galima išsakyti rūpimus dalykus saugioje aplinkoje. Taip išsakomi komplimentai ir problemos; formavimosi įvertinimas – būdas priversti savanorį būti taip pat atsakingą už mokymosi patirtį.

Apibendrinamasis įvertinimas

- * Dėmesys skiriamas rezultatui
- * Žiūrima į praeitį
- * Spręsti
- * Apibendrinti
- * Pasekmės
- * Pabaigoje

Formavimosi įvertinimas

- * Dėmesys skiriamas procesui
- * Žiūrima į ateitį
- * Padėti
- * Valdymas
- * Plėtra
- * Visą projekto laiką

Kai laikote tarptautinę savanorišką tarnybą mokymosi patirtimi, aišku, kad formavimosi įvertinimas yra būtinas padėti valdyti savanorio bei kitų dalyvių, įskaitant projektą, raidą, kad projektas pasisektų. Todėl šiame skyriuje dėmesys skiriamas tęstiniam formavimosi įvertinimui. Bet organizacijai reikės atlikti ir apibendrinamąjį įvertinimą savanoriškos tarnybos pabaigoje, kad finansuotojai ir pati organizacija pamatytų, ar pasiekti tikslai, ir priimtų sprendimą, ar pakartoti tokį projektą, ar ne.

Kaip įvertinti?

Yra daug skirtingų įvertinimo būdų. Kai kurie jų labai formalūs ir struktūruoti, tačiau šią informaciją galima papildyti neformaliais rodikliais.

Mokyklose dažnai naudojami labai formalūs vertinimo metodai, tokie kaip egzaminai, nes tuomet galimas didesnis objektyvumas. Tarptautinėje savanoriškoje tarnyboje galėtumėte pasinaudoti išorės vertintojo paslaugomis, kuris atvyktų ir apklaustų žmones naudodamas lentelę. Jis įvertintų, ar pasiekėte savo tikslus. Nenuostabu, kad šie metodai daugiausia naudojami apibendrinamojo įvertinimo tikslams. Vertinant formavimosi metodu, formaliausias ir labiausiai struktūrizuotas metodas būtų įvertinimo posėdis. Tai apima dalį kokybiško laiko naudojant keletą galimų pratimų (žr. toliau). Naudodami tą patį metodą kelis kartus galite stebėti vykstančią evoliuciją. Naudojant skirtingus pratimus įvertinimo posėdžiai būtų švieži ir nauji. Kartais galima nenaudoti jokių specifinių pratimų, tačiau tuomet daugiau vyksta įvertinamasis pokalbis, kurio metu ir savanoris, ir globėjas gali iškelti rūpimas temas. Žinoma, pratimus galima derinti paliekant galimybę bent kokiam kitokiam įvertinimui. Dėl šių įvertinimo posėdžių atsiranda aiški struktūra dalyvaujančioms šalims išsakyti teigiamą arba neigiamą kritiką. Saugi pasitikėjimo ir bendradarbiavimo atmosfera prisidės prie projekto sėkmės.

Įvertinimą ne visada reikia atlikti su kuo nors kitu. Savęs įvertinimas taip pat tinkama priemonė. Pranašumas yra tas, kad savanoriai gali tai atlikti bet kuriuo pasirinktu momentu. Tai leidžia jiems aktyviai stebėti savo mokymosi procesą ir atsižvelgti į visus skirtingus jausmus, patirtį ir pastebėjimus konstruojant savo ateitį.

Žinoma, rezultatus reguliariai reikėtų pranešti projekte dalyvaujančiam palaikančiam asmeniui, kad kartu pasidalytumėte atsakomybę už savanorišką tarnybą. Savęs įvertinimą galima atlikti pagal lentelę su skirtingais savanorio tikslais (arba projekto tikslais), bet taip pat galima tai daryti laisvesne dienoraščio forma.

Formalaus įvertinimo ir savęs įvertinimo informaciją galima papildyti dviem neformalaus įvertinimo elementais. Tai atsitiktinai apie projektą, savanorius arba kitus dalyvius surinkta informacija. Tai taip pat gali padėti atskleisti savanorio motyvaciją (spontaniški viršvalandžiai arba nebuvimas, veido išraiška ir t. t.), darbo kokybę (skundai arba komplimentai, atliktų užduočių tempas ir t. t.), bendradarbiavimą su kitais darbuotojais (darbuotojų reakcija į savanorius, kartu praleistas laikas, nesutarimai ir t. t.) ir taip toliau. Šiuos rodiklius galima interpretuoti ir aptarti vykstant formaliu įvertinimui, kad išsiaiškintumėte, ką jie išties reiškia.

Ar nori įvertinti su manimi?

Vertinimą atliekantis asmuo turi didelės įtakos įvertinimo atspalviui. Idealu įvertinimą atlikti palaikančioje ir konstruktyvioje aplinkoje. Taigi vertintojas neturėtų eiti pernelyg aukštų pareigų, kad savanoriai galėtų patogiai jaustis. Be to, vertintojas neturėtų spręsti, bet veikiau dirbti su savanoriu dėl projekto ateities.

Jeigu įvertinimas atliekamas individualiai, jis gali būti atliktas pagal užsakymą, atkreipiant dėmesį į specifinius savanorio poreikius. Dėl to jis bus asmeniškėnis ir turėtų būti konfidencialus. Vertinimo grupėse su kitais savanoriais pranašumas – patirties palyginimas su kitų išpūdžiais. Tai gali turėti raminamą ir motyvuojantį poveikį. Bet kuriuo atveju vertinimą reikia atlikti tinkamoje vietoje (neturėtų vaikščioti pašaliniai, turėtų nebūti triukšmo, skambančių telefonų ir t. t.) ir aiškiose laiko ribose (kiekvienas turėtų žinoti, kiek laiko skiriama kokiems dalykams ar temoms).

Kaip vertinti savanoriškos tarnybos metu? Patarimai

- Užtikrinkite, kad aiškiai apibrėžėte savo tikslus išmatuojamu būdu. Kokie yra kriterijai, leidžiantys teigti, kad einate teisinga linkme siekdami savo tikslų?
- Jeigu kalba savanoriams kelia problemų, naudokite vaizdingesnius metodus arba savanoriui suprantamesnę kalbą.
- Įvertinimas turėtų būti konfidencialus, nebent visi dalyviai sutinka informuoti kitus.
- Dėl to įvertinimas taip pat turėtų vykti privačioje erdvėje, o ne biuro viduryje, kur kiti gali pasiklausti.
- Įvertinimą reikia reguliariai kartoti, kad „pagautumėte“ evoliuciją.
- Kartais gali būti naudinga atsiriboti nuo ką tik patirto įvykių, kad įvertintumėte objektyviau.
- Klausdami stenkitės vartoti neutralius žodžius (užuot sakę „blogas“, sakykite „reikia tobulinti“, užuot „ar nemanai, kad būtų buvę geriau baigti?“ – „kaip manai, kas galėjo būti geriau?“).
- Kartais lengviau naudoti simbolius arba piešinius, negu paaiškinti jausmus.
- Pakvieskite savanorius įvertinti save ir tada įvertinkite.
- Įvertinimas turėtų būti dvišalė diskusija.
- Įgykite pasitikėjimo ir tikėjimą savanoriais, kad sužinotumėte tikrąją informaciją.
- Neleiskite sunkumams išaugti, rimtai atsižvelkite į vertinimus ir veikite.

Keletas metodų

- Nubraižykite mokymosi punktus ir strategijas jiems pasiekti, pavyzdžiui, „step-by-step“ būdas (žr. 4.2.1. skyrių „Savanorio motyvavimas“).
- Nupieškite termometrą ir reguliariai pakvieskite savanorius padėti žymą jame pagal jų motyvaciją (labai žema motyvacija – žemiau nulio, o aukšta motyvacija – ties 50 laipsnių).
- Paprašykite savanorių parašyti laišką sau, kuriame jie nurodytų, kur jie bus, pavyzdžiui, po mėnesio. Jūs grąžinate arba išsiunčiate šį laišką pasibaigus šiam laikui.
- Sudarykite sąrašus: „raudonų vėliavėlių“ (neigiamų dalykų, kurie atbaido savanorius) ir „žalių vėliavėlių“ (teigiami dalykai, kurie skatina savanorius). Patikrinkite, kaip dažnai atsiranda raudonos ir kaip dažnai žalios vėliavėlės. Išplėtokite strategijas, kad būtų daugiau žalių vėliavėlių ir atsikratytumėte raudonų.
- Nupieškite apskritimą su skirtingomis skiltimis (kaip smiginio taikinį). Į kiekvieną skiltį įdėkite elementą, kurį norite įvertinti. Paprašykite kiekvieno padėti simbolį šioje skiltyje: arčiau vidurio, jeigu jiems tai patiko, arčiau krašto – jei ne. Skirtingus simbolius galima naudoti skirtingiems žmonėms arba tam pačiam žmogui skirtingais laiko momentais.
- Suraskite daugialypį piešinį, kuriame yra daug žmonių, pastatų ar daiktų, ir paprašykite savanorių susitapatinti su vienu iš jų bei paaiškinti, kodėl jie būtent taip padarė (pavyzdžiui, „aš esu šis šokinėjantis žmogus, kadangi jaučiuosi energingas savo projekte“ arba „aš esu šis greitkelis, nes viskas man vyksta per greitai“). Kitas variantas būtų surasti objektą, kuris simbolizuoja jų jausmą apie jūsų nuspręstą temą.
- ...?

Jeigu norite sužinoti daugiau, „T-kit“ apie projektų valdymą“ (galima parsisiųsti iš www.training-youth.net) yra skyrius apie įvertinimą.

5.2 Tęstinumas

Daugeliui organizacijų savanoriška tarnyba apibrėžiama kaip laikotarpis, kurį savanoris praleidžia specifiniame projekte. Viskas, kas atsitinka prieš arba po to laikotarpio, yra mažiau svarbu. Ankstesniuose skyriuose matėme, koks svarbus

pasiruošimas sėkmingai patirčiai užsienyje. Be to, padirbėjus užsienyje yra daug tęstinumo galimybių, į kurias galima atsižvelgti kuriant tarptautinę savanorišką veiklą.

Sugrįžimas pabuvus užsienyje

Savanoriai dažnai kenčia nuo atvirkštinio kultūrinio šoko, kai jie sugrįžta ilgai pabuvę užsienyje. Savanoriai pasikeitė per savo savanorišką tarnybą, tačiau žmonės namie to nežino ir nebūtinai tai supranta, nes tikisi to paties žmogaus, kuris išvyko prieš kelis mėnesius. Savanoris tikisi tam tikros žmonių reakcijos, o realybė yra kitokia.

Savanoriai taip pat dažnai skundžiasi, kad jų poreikiams skiriama mažai dėmesio, kai jie baigia savo savanorišką užduotį užsienyje, ir kad daugeliu atvejų jie patiria sunkumus, kai reikia reintegruoti sugrįžus. Viešnagės užsienyje metu jie galbūt buvo dėmesio centre, jiems atsitiko daug naujų dalykų, o sugrįžę jie vėl susiduria su sena realybe. Savanoriai jaučiasi sugrįžę prie to, ką jie paliko.

Tačiau grįžimas namo neturėtų būti visko pabaiga. Tai galėtų būti nauja pradžia, kai viskas tinkamai suplanuota. Laimė, savanoriai patyrė daug įdomių dalykų užsienyje, šį mokymąsi galima tęsti. Priimančios organizacijos globėjas gali būti gyvybiškai svarbus, kai reikia stebėti ir optimizuoti savanorio mokymosi procesą projekto metu, tačiau siunčiančios organizacijos taip pat turėtų suteikti savanoriams tęstinumo galimybių. Siunčiančios organizacijos galėtų duoti patarimų ir palaikyti savanorius jiems darant ką nors susijusį su jų įgyta tarnybos patirtimi.

Faktiškai tęstinumo galimybės turėtų būti numatytos kaip galima anksčiau po tarptautinės savanoriškos tarnybos pradžios. Siunčiančios organizacijos gali tai puikiai daryti, kadangi jos taip pat yra atsakingos už savanorių paruošimą prieš jiems išvykstant. Jos galėtų dirbti su savanoriu prie veiksmų plano pagal savanorio ir siunčiančios organizacijos interesus ir norus. Tęstinumas galų gale yra ne kas kita, kaip užtikrinimas, jog tarptautinės savanoriškos tarnybos veiklos poveikis bus maksimalus.

Tęstinumo susitikimai

Vienas iš tęstinumo būdų yra suorganizuoti vieną ar daugiau susitikimų su savanoriais: grupėmis arba individualiai, o ilgalaikės tarnybos atveju taikant abu susitikimų tipus.

Tęstinumo susitikimą su savanoriais galima būtų panaudoti tokiems tikslams:

- bendrai įvertinti tarptautinę savanorišką veiklą;
- palyginti lūkesčius arba tikslus su konkrečiais rezultatais;
- nustatyti pagrindinius neigiamus ir teigiamus rezultatus;
- padėti savanoriui konstruktyviai tvarkytis su neigiama patirtimi užsienyje;
- padėti savanoriui su ypač sunkiomis reintegracijos problemomis (atvirkštinis kultūrinis šokas);
- suteikti savanoriui galimybių pasidalyti savo patirtimi su kitais savanoriais, kurie patyrė panašius dalykus;
- informuoti savanorį apie kitas savanoriškos tarnybos galimybes arba paskyrimus toje pačioje arba kitose organizacijose.

Edukacinės ir profesinės galimybės

Kai kuriose tikslinėse grupėse arba siunčiančiose organizacijose savanorio siuntimo į tarptautinę savanorišką tarnybą tikslas yra ateičiai įgyti įgūdžių (kalbos, socialinių, praktinių) ne jų nuolatinių mokyklos arba mokymų galimybių ribose. Šiais atvejais svarbu galvoje turėti šią edukacinę perspektyvą savanoriškos tarnybos metu, tačiau ypač – grįžtant į savo šalį, į kitą jų gyvenimo projekto etapą. Atlikę tarptautinę savanorišką tarnybą jie galės geriau nuspręsti, ką jie nori daryti toliau, ir ar tai, ką jie darė užsienyje, bus naudinga tolesnei veiklai. Pavyzdžiui, savanoriška veikla su neįgaliaisiais gali nulemti karjerą šioje srityje arba savanoris galėjo susidomėti šalies, kurioje svečiavosi, kalba ir t. t. Siunčianti organizacija atlieka esminį vaidmenį kiek įmanoma labiau palengvindama tokių naujų edukacinių arba profesinių perspektyvų raidą sugrįžus.

Socialinis saugumas

Kita problema, kuriai kartais reikia skirti ypatingą dėmesį, – socialinis saugumas. Daugumoje Europos šalių nėra įstatymų, apibrėžiančių savanorių statusą, todėl savanoriška veikla užsienyje dažnai turi įtakos socialiniam saugumui: bedarbio pašalpai, gyvenamosios

vietos paramai, minimalioms pajamoms ir t. t. Dauguma savanorių praranda savo socialines garantijas, kai išvyksta iš šalies. Tačiau kartais sugrįžę savanoriai negali gauti įvairių pašalpų arba studentų stipendijų. Nacionalinė valdžia gali būti labai biurokратиška ir santūri priimti bet kokius savanorių prašymus, todėl siunčiančios organizacijos dažnai turi įsikišti, kad paaiškintų, kam buvo skirta savanoriška programa. Išankstinis pasiruošimas šioms galimoms pasekmėms yra geriausias būdas jų išvengti savanoriui sugrįžus.

Tęstinumas siunčiančiai ir priimančiai organizacijoms

Tęstinumas neturėtų būti suvokiamas kaip naudingas tik savanoriui. Siunčiančios organizacijos taip pat galėtų suvokti savo dalyvavimą tarptautinėje savanoriškoje tarnyboje ar veikloje kaip mokymosi patirtį ir tai gali joms būti naudinga daugeliu konkrečių atvejų. Įvertinus patirtį, tęstinumas siunčiančiai organizacijai galėtų reikšti, pavyzdžiui, štai ką:

- specifinės partnerystės tęsinį arba nutraukimą;
- naujų partnerių paiešką toje pačioje arba skirtingose darbo srityse;
- naujų darbo metodų integraciją kaip atsaką į savanorio pateiktus pasiūlymus arba geriausios praktikos pastebėjimą priimančioje organizacijoje.

Sugrįžusius savanorius siunčiančios organizacijos taip pat gali laikyti svarbiais šaltiniais padėti joms darbe, pavyzdžiui:

- siunčianti organizacija gali pakviesti savanorį prisidėti ir supažindinti jį, ką jis išmoko užsienyje;
- savanoris, pasidalydamas savo patirtimi, gali padėti jai verbuoti ir ruošti naujus savanorius.

Priimančios organizacijos taip pat gali tęsti tarptautinę savanorišką veiklą sustiprindamos arba tikslingdamos savo partnerystės strategijas ir naudodamosi savanoriu plėsti savo veiklą toliau. Įvertinusios savanorišką tarnybą, priimančios organizacijos taip pat gali nuspręsti įvesti naujų darbo metodų arba veiklą atsižvelgdamos į savanorių pasiūlymus arba tiesiog suvokdamos,

kad reikalai galėtų būti geresni, jei juos darytų kitaip. Dažnai naujas savanorio požiūris į jūsų organizaciją leidžia pagerinti veiklą, nes priverčia jus suprasti, kaip išties tvarkomi reikalai ir kaip juos galima būtų pakeisti

5.3 Pripažinimas ir sertifikavimas

Tarptautinė savanoriška tarnyba ne tik puiki patirtis, ji ne tik remia bendruomenes, kurioms reikia pagalbos. Savanoriška tarnyba (patinka jums tai ar ne) taip pat suteikia įgūdžių savanoriui. Kai kurios siunčiančios organizacijos netgi siunčia savanorius turėdamos tikslą suteikti jiems mokymosi patirties, įgyti įgūdžių ir padidinti savo įdarbinimo galimybes. Nors ginčijomės, kad tarp asmeninės savanorio raidos ir altruistinio prisidėjimo prie visuomenės turėtų būti pusiausvyra (žr. 1.4. skyrių „Kodėl jaunimas dalyvauja tarptautinėje savanoriškoje veikloje?“), praleistumėte progą, jeigu nepripažintumėte savanoriškos tarnybos naudos savanoriams. Kai kurie įgūdžiai, kuriuos įgyja savanoriai, yra:

- gyvenimiška patirtis ir branda, tai turi įtakos jų tolesniam asmeniniam ir profesiniam tobulėjimui;
- taip pat jie įgyja vadinamųjų „minkštųjų“ įgūdžių, pavyzdžiui, sugebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti su žmonėmis, užmegzti ryšius ir partnerystę asmeniniu ir profesiniu lygmenimis;
- komunikacinių įgūdžių: užsienyje savanoriai dažnai išmoksta naudotis įvairiomis ryšio priemonėmis (internetu, elektroniniu paštu, telefonu ir t. t.);
- jie taip pat įgyja žinių, kaip dirbti komandoje ir priimti sprendimus bei būti lankstiems ir autonomiškiems;
- jauni žmonės taip pat gauna įvairių profesinių žinių ir praktinių įgūdžių tam tikrose darbo srityse, pavyzdžiui, administravimo, socialinės rūpybos ir paslaugų, tarpkultūrinio bendravimo, buhalterijos, aplinkos ir t. t.;
- pabuvę kitoje kalbinėje aplinkoje, savanoriai taip pat įgyja specifinių kalbos gebėjimų;
- tarpkultūriniai įgūdžiai, kitos kultūros supratimas, mėginimas neteisti ir neinterpretuoti elgesio neteisingai, dviprasmiškumo tolerancija, mokymasis matyti dalykus kitu aspektu.

Svarbu atpažinti ir pripažinti visus šiuos iki tam tikro lygio savanorių įgytus įgūdžius ir pageidautina juos dokumentuoti, kadangi tai gali turėti įtakos ateityje savanoriams ieškant darbo. Tarptautinė savanoriška tarnyba gali būti patirtis, kurios mūsų dienomis prašo daugelis darbdavių. Tinkamai dokumentuotas ir sertifikuotas savanorio darbas ir mokymas, atliktas savanoriškos tarnybos metu, padės jiems ateityje, ir tai bus jų gyvenimo aprašymo pranašumas.

Europoje yra didelė įvairovė pripažinimo ir sertifikavimo formų. Kai kuriose šalyse turite turėti aplanką su visais jūsų laimėjimais, o kitose savanoriškos tarnybos organizacija turi būti patvirtinta, kad galėtų teikti sertifikatus už įgytus įgūdžius. Kai kurie darbdaviai susisiekiama su savanorių rekomenduojančiu asmeniu, o kiti pirmiausia remiasi diplomais ir sertifikatais. Tačiau atsižvelgiant į savanorių situaciją jiems gali padėti skirtinga atestavimo forma.

Vienas iš paprastų ir įprastų įgūdžių, įgytų savanoriškos tarnybos metu, dokumentavimo būdų – sertifikatas. Tai rašytinis formalus pareiškimas, kad savanoris dalyvavo tarptautinėje savanoriškoje veikloje priimančioje organizacijoje tam tikrą laiką. Tam, kad suteiktumėte šiems sertifikatams daugiau reikšmės, galėtumėte padaryti tai:

- detalizuoti savanorio užduotis ir pareigas savanoriškos tarnybos metu;
- parašyti rekomendacinį laišką ir pridėti jį prie sertifikato;
- sertifikate nurodyti keletą rekomendacijas galinčių suteikti asmenų kontaktinius adresus;
- paliudyti, kokius įgūdžius savanoris įgijo savanoriškos tarnybos metu, ir nurodyti, kaip jūs galite tai patikrinti;
- pateikite savanorio užduočių rezultatų aplanką (nuotraukos, straipsniai arba savanorio organizuotų renginių plakatai);
- pabandykite susisiekti su mokymo įstaigomis ar valdžia, kuri galėtų patvirtinti tarptautinės savanoriškos tarnybos metu vykusį mokymą;
- taip pat svarbi sertifikato išvaizda: pasistenkite, kad jis atrodytų solidžiai ir sudėkite reikiamus antspaudus ir parašus;
- apsvarstykite galimybę turėti sertifikatą gerai žinoma kalba (arba net dviem kalbomis) turint omenyje ateities skaitytojus.